

Foto: Elena Liik, Visit Pärnu

Arengustrateegia „Pärnumaa 2035+“ tegevuskava
2019-2023(25) **2020. aasta**

SEIREARUANNE

Pärnumaa Omavalitsuste Liit, Pärnumaa Arenduskeskus
Pärnu 2021

SISUKORD

Sissejuhatus

1. Pärnumaa visioonist 2035+ tulenevad arendustegevuse eesmärgid ja põhinäitajad, nende täitmine

2. Pärnumaa strateegiliste väljakutsete täitmine 2020. aastal

3. Tegevuskava seire lühikokkuvõte ja täiendustepanekud

Lisa 1: Arengustrateegia „Pärnumaa 2035+“ tegevuskava 2019-2023(25) põhjalikum seire läbimurdesuundade lõikes

Lisa 2: Arengustrateegia „Pärnumaa 2035+“ uuendatud tegevuskava 2020-2024 (25)

PÄRNUMAA OMAVALITSUSTE LIIT
ASSOCIATION OF LOCAL AUTHORITIES OF PÄRNU COUNTY

KOOSTAJAD

Heiki Mägi, Svea Uusen, Hando Murumägi, Viivika Vilja, Erik Reinhold Pärnumaa Omavalitsuste Liidust ja Pärnumaa Arenduskeskusest, Kristel Ernits Pärnumaa Omavalitsuste Liidust, põhinäitajate täitmise osas Urmas Kase Rahandusministeeriumist.

Foto: Karlis Buskevics, Visit Pärnu

SISSEJUHATUS

Arengustrateegia „Pärnumaa 2035+“ 7. peatükist „Strateegia elluviimise korraldus“ lähtuvalt analüüsitakse strateegia **täitmist kord aastas**.

Pärnumaa Omavalitsuste Liit koos Pärnumaa Arenduskeskusega koostab seirearuande kavandatu elluviimise ja eesmärkide suunas liikumise kohta. Ühtlasi antakse hinnang lähiaastate tegevuskava täitmisele läbimurdesuundade lõikes, Pärnumaa strateegiliste väljakutsete täitmise kohta ja üldisem ülevaade Pärnumaal toimunule.

Käesolev 2020. aasta seirearuanne on koostatud eeltoodud ülesandepüstitusest tulenevalt ja heaks kiidetud Pärnumaa Omavalitsuste Liidu üldkogu istungil.

Aruanne koosneb kolmest põhiosast ja kahest lisast. Põhiosades on välja toodud visioonist 2035+ tulenevate arendustegevuse eesmärkide ja põhinäitajate täitmise hetkeseis, Pärnumaa strateegiliste väljakutsete täitmise käik, tegevuskava seire lühikokkuvõtte ja täiendusettepanekud.

Lisasse 1 on paigutatud tegevuskava põhjalikum seireülevaade nelja läbimurdesuuna lõikes:

- teadmispõhine majandus, tasuvad ja targad töökohad,
- turismi- ja puhkemajandus,
- inimvara ja kogukonna elukorraldus – sidus maakond;
- tehniline taristu ja ühistransport.

Lisas 2 on ära toodud strateegia „Pärnumaa 2035+“ uuendatud tegevuskava aastateks 2020-2024(25).

1. PÄRNUMAA VISIOONIST 2035+ TULENEVAD ARENDUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHINÄITAJAD, NENDE TÄITMINE

Arengustrateegia mõõdikud ja soovitavad tulemusväärtused on kavandatud aastani 2035. Seetõttu pole ühe või ka paari aasta põhjal võimalik teha põhjanevaid järeldusi, vaid tuleb vaadelda esialgseid suundumusi ja tendentse. Eriti tingimustes, kus statistiline andmestik 2020. a kohta pole veel täielikult kättesaadav ja aasta ise osutus COVID-19 kriisi tõttu oodatust keerukamaks. **Samas on hea tõdeda, et oleme liikumas eesmärkide täitmise suunas.** Näiteks maakonna rahvaarv on stabiliseerumas, juba täna võimaldame kvaliteetset haridust (eriti PISA testi silmas pidades) koos paindlike ning mitmekülgete õpivõimalustega ja sündmusterikast kultuurielu.

Maakonnas on tugev ja hoitud identiteet ja kultuuripärand. Kriisi tingimustes on suudetud hoida ekspordipotentsiaali järjepidevust tagavaid töökohti. Kõige rängemalt kannatas 2020. a kriisist tulenevate piirangute tõttu turismi- ja puhkemajanduse sektor. Väljaarendamisel on kvalitatiivselt uut tüüpi tehniline taristu (Rail Baltic, Via Baltica, Pärnu lennujaam, 330 kV kõrgepingeühendused, tuulepargid ja päikesejaamad jne), mis annab maakonnale kohati uue näo ning toetab maakonna arengut ja konkurentsivõimet.

Valmistutakse möödapääsmatuks rohepöördeks koos kliimakava koostamise ja roheleppe sõlmimisega. Välja on töötatud ja realiseerimisel triple helixi innovatsioonimudelil lähtuv koostööprojekt KOBAR, mis saab tulevikus koos uueneva ülikooliga ja innovatsioonikolmnurgaga (Huub-Forwardspace-KOBAR) kogu regiooni majandusarengu mootoriks. Suur plaan on kujundada Pärnusse aastaks 2025 Multiversitas Pernaviensis.

Pärnumaa rahvaarv kahanes 2020. aastal rahvastikuregistri andmetel 309 inimese võrra. Välja arvatud Harju- ja Tartumaa, kahanes rahvaarv kõigis mandri-Eesti maakondades. Koos samuti Via Baltica arenguvööndis asuva Raplamaaga oli Pärnumaal elanikkonna kahanemise tempo väiksemaid Eestis: vastavalt -0,36% ja -0,35% rahvastikust. Maakonna seitsmest kohalikust omavalitsusest kasvas elanike arv Tori ja Kihnu vallas. Valglinnastumise jätkumist kinnitab ka fakt, et Pärnu linna kõigis kolmes osavallas elanike arv kasvas, kahanes aga keskuslinnas. Maakonna rahvastiku loomulik iive oli negatiivne (sarnaselt ülejäänud 12 maakonnaga (st v.a Harjumaa ja Tartumaa)).

Erinevalt mõnest varasemast aastast ei korvanud 2020. aastal positiivne rändesaldo negatiivset iivet.

Märkus: Statistikaameti maakondade rahvastikustatistika ilmub alles mai keskel.

Meeste oodatav eluiga sünnimomendil ehk keskmine eluiga 2017/2018 vs 2018/2019 – langenu
(74,02 aastalt 73,93 aastani), 4. koht Eesti maakondade seas

Naiste oodatav eluiga sünnimomendil ehk keskmine eluiga 2017/2018 vs 2018/2019 – tõusnud
(82,54 aastalt 83,20 aastani), 4. koht Eesti maakondade seas

Meeste tervena elada jäänud aastad sünnimomendil 2017/2018 vs 2018/2019 – tõusnud
(54,72 aastalt 58,01 aastani), 1. koht Eesti maakondade seas

Naiste tervena elada jäänud aastad sünnimomendil 2017/2018 vs 2018/2019 – tõusnud
(57,33 aastalt 58,57 aastani), 4.-5. koht Eesti maakondade seas

Töötuse määr 2019 – 6,1%, vähenes võrreldes 2018. a näitajaga (6,6%).

Märkus: hetkeseisu (veebbruar, 2021) järgi Eestis 2.-3. kohal koos Valgamaaga peale Ida-Virumaad. Suurimaks põhjuseks COVID-19 kriisi mõju teenindussektorile, eelkõige turismi- ja puhkemajandusele.

Keskmine palk oli Pärnumaal 2020. aastal 1147 eurot, 12. koht Eesti maakondade seas (Eesti keskmine 1448 eurot). 2019. aastal oli Pärnumaa keskmine palk 1172 eurot (Eesti keskmine 1407 eurot).

Märkus: aasta tagasi oli Pärnu maakond 7. kohal, hetkelanguse suurimaid põhjusi on COVID-19 kriisist tingitud palgakärped teenindussektoris, eelkõige turismi- ja puhkemajanduses.

2. PÄRNUMAA STRATEEGILISTE VÄLJAKUTSETE TÄITMINE 2020. AASTAL

1. TÜ Pärnu kolledži arenguhüpe ja kestlikkus

Lisaks Tartu Ülikooli ja Pärnu linna vahel sõlmitud lepingule on ettevalmistamisel koostööleping ka kolledži ja POL-i vahel. Valmis TÜ Pärnu kolledži visioon 2030. Suur plaan on kujundada aastaks 2025 Pärnusse Multiversitas Pernaviensis. Visioon rõhutab kolledži kestmajäämiseks kohapealse akadeemilise järelkasvu (professuurid ja doktoriõpe) olulisust.

Kolledži arengut toetab ühtlasi maakondlik ühisprojekt KOBAR, millel on kõikide omavalitsuste toetus ja mida viiakse ellu MATA ja KOV-ide rahastuse toel. 2020. aastal alustati selleks otstarbeks uute ruumide väljaehitamise ja KOBAR-a sisutegevuste kavandamisega. Pärnu akadeemilist pärandit kannab edasi Academia Pernaviensis – Pärnust pärit ja Pärnuga seotud teadlaste-, haridus-, kultuuri- ja ühiskonnategelaste ühingu avalikud loengud ja debatid.

2. Kvaliteetne ja ettevõtjate vajadustele vastav kutse- ja kõrgharidus

Kutse- ja kõrgharidusasutuste ning ettevõtjate vahel toimuvate regulaarsete ümarlaudade (2020. aastal korraldati 4) tulemusena on ellu kutsutud tööturu vajadusi arvestavad õppekavad, toimub praktikute kaasamine igapäevasesse õppetegevusse. On toimunud õpilaste ja tudengite karjääriplaneerimise sidumine maakonna ettevõtlus- ja töövõimalustega.

Korraldati tehnoloogiapäevad (23-24.01.20) ja suurendati ettevõtlusteadlikkust erinevate koolituste, konkursside ja õppereiside kaudu (tegevustesse oli kaasatud 54 ettevõtet, sh 21 ettevõtjast mentorit), tugevnes Ettevõtliku kooli võrgustik (baastaseme on saavutanud 13st liitunud koolist 8 kooli). Toimusid õpilaste sädeüritused.

3. Konkurentsivõimeline gümnaasiumiharidus ja korrastatud koolivõrk

Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium ja Pärnu Koidula Gümnaasium on jätkuvalt Eesti parimate koolide seas. Pea kõigis Pärnumaa omavalitsustes on analüüsitud koolivõrku ja koostatud uued haridusvaldkonna arengukavad.

Otsustamisprotsess koolivõrgu korrastamisel on paraku osutunud valuliseks. Teema oli laiemalt arutlusel POL-i augustiseminaril 28.08.20 Lepaninal, kus ettekandega Pärnumaa koolivõrgu uuringutest esines OÜ Cumulus Consulting konsultant Mihkel Laan. Cumulus on osalenud haridusvaldkonna arengudokumentide väljatöötamisel maakonna viies omavalitsuses.

4. Rail Balticu (RB) rajamine, sh reisi- ja kaubajaam ning kohalikud peatused

2020. a toimis jätkuvalt maakonna koostöö Riigikogu RB toetusrühma, MKM-i, RB Estonia ja RB Rail AS-iga erinevate uuringute ja projektide algatamisel ning läbiviimisel. Koostamisel on RB põhiprojekt. **Pärnu reisiterminali ehitusprojekt valmib 2021.a märtsis.** Pärnu kaubaterminali ja infrastruktuuri hoolduskeskuse osas käib projekteerimine. Ette on valmistatud Pärnu-Lelle raudtee rekonstrueerimine ehitusaegseks juurdeveoraudteeks. **Pärnumaale on kavandamisel 5 kohalikku peatust. Olemas on rahastus nii nende projekteerimiseks kui detailplaneeringute läbiviimiseks.**

SAPA eestvedamisel alustati uuringut „Rail Balticu arengukoridor. Regionaalrongide kohalikud peatused, nende juurdepääsetavus ja ohutus.“ Uuringut koostab Skepast&Puhkim OÜ ja see valmib aprillis 2021.

19.05.20 tühistas Riigikohus Pärnu maakonnaplaneeringu trassilõikude 3A, 4A ja 4H osas, kokku ca 45 km ulatuses. Rahandusministeerium uuendas maakonnaplaneeringu menetluse trassiasukoha määramiseks. Alternatiivide leidmiseks telliti töö Hendrikson & Ko-lt. 02.07.20 korraldas SAPA koos POL-iga Rail Balticu foorumi, kus käsitleti üles kerkinud probleeme ja nende lahendusteid. Rail Balticu ehituse kiirendamise vajadus kajastub prioriteedina 2021. a jaanuaris sõlmitud uues koalitsioonilepingus.

5. Via Baltica väljaehitamine 1. klassi maanteeks

2020. aastal toimus vajalik ettevalmistustöö. Tegevuskavas toodud 2+2 lõigud said kinnituse nii 9.01.20 Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud riigiteede teehoiukavas 2020-2030 kui 10.12.20 heaks kiidetud riigiteede teehoiukavas 2021-2030.

- Pärnu-Uulu 2+2 lõigu projekt on valmis, ehitushankeni loodetakse jõuda 2021. a suvel. THK kohaselt on ehitusaastateks 2021-2023.
- Pärnu-Sauga 2+2 lõigu projekteerimistingimused kehtestati 2020.a lõpus ja 2021. aastal projekteeritakse lõik Saugast Ehitajate teeni. Ehitus on planeeritud aastasse 2022.
- Alustati ettevalmistustöödega uue silla ehituseks üle Pärnu jõe Sindi-Paikuse ja Tammiste vahel tulevasel Via Baltica suurel ümbersõidul. Eelprojekt on koostamisel.
- Libatse-Nurme lõigul käib projektlahenduse väljatöötamine. THK 2021-2030 kohaselt toimub realiseerimine aastatel 2023-2027 2+2 teena.

2021.a mais kavandatakse maakondlikku Via Baltica arengu- ja infopäeva.

6. Lennujaama rekonstrueerimine ja turundamine

15.05.19 kehtestati lennujaama kinnistu detailplaneering. Lennujaama rekonstrueerimine lükkus ehitusloa vaide tõttu aasta võrra edasi. Vaidlustuses saavutati kohtulik kompromiss ja see jõustus 10.12.19. 02.07.20 sõlmiti lennuliiklusala rekonstrueerimise ehitusleping ühispakkumise teinud ettevõtetega AS TREV-2 Grupp ja Wesico Project OÜ maksumusega 13,9 milj eurot. **Planeeritud ehitustööde kestvus on 14 kuud** ja esialgse plaani kohaselt lõpevad tööd 2021.a augustis.

Tööde käigus rekonstrueeritakse lennurada pikkusega 1970 m x 30 m, laiendatakse ruleerimisteed, rekonstrueeritakse õhusõidukite perroom, paigaldatakse automaatne ilmastiku seiresüsteem, uuendatakse lennuvälja tuledesüsteem ning ehitatakse uus hoolde- ja päästetehnika angaar.

Valmis Pärnu terminalihoone rekonstrueerimise projekt ja selle ekspertiis. Projekti järgi laieneb terminalihoone ca 900 ruutmeetri võrra, pakkudes võimalust teenindada samaaegselt ca 80 saabuvat ja 80 väljuvat reisijat. Arenduskeskus alustas küll 2019.a esimesel poolaastal turundustegevustega, kuid seoses kogu ehituse valmimise venimisega ja lennundusele rängalt mõjunud COVID-19 kriisiga otsustati 2020. aastal turunduse valdkonnas jõuliselt mitte edasi liikuda. Küll oli lennujaama teema prioriteedina päevakorral Pärnumaa omavalitsusjuhtide „koostöötalgutel“ 4. novembril 2020.a.

7. Pärnu uus sild

2020.a toimus Pärnu uue silla arhitektuurikonkurss. Võidutööks osutus Fidele OÜ arhitektide poolt esitatud võistlustöö „Luik“. Silla eelprojekt peaks valmima 2021.a kevadeks. Uue silla ehitus on kavandatud aastateks 2021-2023 ja selle orienteeruvaks maksumuseks ca 23 milj eurot. Vana kesklinna silla kohta valmis remondiprojekt (tööde algus 2021) ja ümberehitusprojekt (kavandatav tööde algus 2025). Via Baltica suure übersõidu sild (Paikuse-Sindi vahelt üle Pärnu jõe) on THK 2021-2030 kohaselt plaanis rajada perioodil 2025-2027. Eelprojekt koostatakse aastatel 2021-2023.

8. Regionaalset innovatsioonisüsteemi ja ettevõtluse arengut toetava taristu ning tugisüsteemide edasiarendamine, sh arengukiirendi rakendamine

2019. aastal kutsuti ellu maakonna ettevõtlus-, arendus- ja hariduskompetentse koondav KOBAR-a projekt, millest on kujunemas regiooni tulevikku suunatud arengukiirendi, toimub valdkondlike ekspertide kaasamine kolledži erinevate õppekavade kaasajastamisse. 2020.a tegeleti ettevõtlusinkubaatori toimimismudeli uuendamise ning selle sidustamisega KOBAR-a ja maakonna ettevõtetega. Alustati inkubaatori ja KOBAR-a uute ruumide väljaehitamist kolledži õppehoones. Valmis kolledži suur plaan kujundada aastaks 2025 Pärnusse Multiversitas Pernaviensis.

Edukas on koostöö regionaalses innovatsiooni-kolmnurgas KOBAR-Forwardspace-Huub. SAPA poolt valmistati ette uuringutaotlus RTK-le „KOBAR-a glokaalse ettevõtluseregisti kontseptsiooni loomiseks vajalike algtingimuste hindamine“. Projekt sai rahastuse ja viiakse 2021.a ellu koostöös kolledži, POL-i ja Viljandimaa Arenduskeskusega.

9. Biomajanduse ja taastuvenergeetika kompetentsikeskuse loomine

Eeldustegevusena viidi 2019.a suvel läbi piirkonna bioressursside kaardistamine ja sellest tulenevalt eelisarendatavate prioriteetsete väärtusahelate kokkuleppimine. 11.11.20 ette valmistatud ja toimuma pidanud Tuuleenergeetika teemapäev lükkus piirangute tõttu 2021. aastasse. Alustatud on Euroopa Liidu roheleppe mõjude analüüsi maakonna ettevõtlusele ja sellest tulenevalt vajalike sammude astumist nii lühikui pikaajalises perspektiivis.

10. Aastaringselt toimiv kogupere külastuskeskus

Valmis „Punase torni“ keskaja teemakeskus koos panoraamkinoga. Täielikult uuendati Koidula muuseum koos siseõuega. Uuenduskuuri läbis PERNOVA loodusmaja. Lisaks on erinevaid projekte, millel on eeldus kasvada kogupere külastuskeskuseks: Vaeste-patuste alevi teemapark, Pärnu multifunktsionaalne kunstihoone/Läänemere Kunstisadam, Pärnu laskekoolituskeskus (toetatud MATA-st), Sindi kärestiku veespordi ja veeturismi keskus, Lihula mõisa Baltisaksa muuseum. Uue kuue ja kvaliteedi on saanud Tori hobuseksavatus ning C.R. Jakobsoni Talumuuseum Kurgjal jne.

11. Pärnu Haigla konkurentsivõime tõstmine

Külastajatele avati Pärnu Haigla Ristiku Tervisekeskus, kus esmakordselt seoti tervikuks esmatasandi perearstiteenus regionaalhaiglast saadava eriarstiabiga. See aitab kaasa haigla kestlikkusele pikemas perspektiivis. Koostöös Tallinna Tervishoiu Kõrgkooliga jätkus haiglas õdede õpe.

12. Pärnu kui kunstikeskus

Pärnu kunstihoone arhitektuurivõistluse võitis Salto AB, ehitustöödega alustatakse orienteeruvalt 2021. aastal. Pärnu kunstihoone on esitatud Eesti prioriteetsete kultuuriobjektide hulka kultuurkapitali rahastuse saamiseks. Läänemere kunstisadama puhul osapooli rahuldavate rahastamiskokkulepeteni ja ehituseni ei jõutud. Toimus arvukalt näitusi ja festivale, kuid mitmele neist pani oma pitseri kriisiaasta ja külastuspiirangud.

13. Maakonna identiteedi hoidmine, tugevad KOV-id ja koostöö

Maakonna identiteet on Pärnumaa Omavalitsuste Liidu (POL) eestvedamisel hoitud, lipp ja vapp kasutuses ning maakonna vapimärgi väljaandmine katkematult jätkunud. Ilmus „Pärnumaa Aastaraamat 2017-2019“, mis on selles sarjas 11-s teos. Omavalitsused on saanud kompetentsemaks. Koostöö osas oli tagasilöögiks Pärnu linnavolikogu otsus POL-ist välja astuda. POL on siiski jätkuvalt ka edaspidi ühiste tegevuste kokkuleppimise koht, koordinaator ja elluviija ning maakondliku identiteedi hoidja.

3. TEGEVUSKAVA SEIRE LÜHIKOKKUVÕTE JA TÄIENDUSETTEPANEKUD

Kokkuvõtvalt võib seiratava perioodi kohta nentida, et 2020. aastal vajutas suurele osale ettevõtluskeskkonna arendustegevustest oma pitseri märtsis kehtestatud eriolukord ja aasta teises pooles hoogustunud koroonakriisi teine laine. Peamiselt kontaktkohtumisi eeldavate tegevuste elluviimine lükkus seetõttu edasi 2021. aastasse, kuid suur osa tegevuskavas ette nähtud tegevustest sai ellu viidud virtuaalkanalite kaudu.

Koroonakriisi ajal selgelt teadvustunud vajadus toetada ettevõtjaid kiiremal liikumisel suuremat lisandväärtust pakkuva teadmispõhise majanduse ja sellest tulenevalt ka seniste ärimudelite muutmise poole, **tõi 2020. aastal fookusesse ettevõtlusalaste uuringute läbiviimise**. Kooskõlas arengustrateegia tegevuskavaga viidi 2020. aastal läbi mitmeid ettevõtlusalaseid uuringuid, mh kaardistati Lääne-Eesti majanduse konkurentsivõime analüüsi käigus Pärnu maakonna erinevate majandussektorite olukord. Põhjalikud uuringud ettevõtluskeskkonna arendamisest valmisid ka Tori ja Põhja-Pärnumaa valdadel.

Kriisimõjude leevendamise kõrval oli Pärnumaa majanduse üldise konkurentsivõime tõstmisel jätkuvalt teravdatud tähelepanu all ettevõtlusaktiivsuse kasvatamine läbi inkubatsiooniteenuse võimestamise ja ettevõtete arengu hoogustamise, aga ka noorte ettevõtlikkuse kasvatamine läbi ettevõtliku õppe rakendamise, õppefirmade tegevuse ning ettevõtjate kaasamise. **2020. aastal võttis konkreetse vormi ja sisu ka maakonnaüleseid kompetentse koondav arengukiirendi KOBAR**, mille raames arenes jõudsalt koostöö Pärnumaa Arenduskeskuse, Tartu Ülikooli Pärnu kolledži ja maakonna omavalitsuste vahel.

Sihtkoha turundustegevuste ühe osana arendati jätkuvalt edasi Pärnumaa infovõravat www.parnumaa.ee. See koondab endas infot Pärnumaa kohta, olles tööriistaks kohalikele ja Pärnumaale elama või tööle suunduvatele inimesele, maakonnas tegutsevatele või maakonda tulla soovivatele ettevõtetele. Samuti loodi kevadel kohalike tootjate toetamiseks ja lühikese tarneahela tõhustamiseks parnumaa.ee lehele kohalike tootjate toodangut tutvustav alamleht. Maakonna toidutootjate võimaluste avardamiseks ja tuntuse tõstmiseks on tänaseks sellelt lehelt kõik huvilised suunatud üleriigilisele kohalikkude toidu propageerivale lehele.

Arengustrateegia koostamisajaga võrreldes tõusis Pärnumaa Arenduskeskuse **eestvedamisel 2020. aastal üha rohkem fookusesse ringmajanduse ja jätkusuutlikkusega seondud temaatika**. Alustatud on Euroopa Liidu roheleppede mõjude analüüsi maakonna ettevõtlusele ja sellest tulenevalt vajalike sammude astumist nii lühi- kui pikaajalises perspektiivis. Seetõttu on Pärnu maakonna arengustrateegia kehtivasse tegevuskavasse 2021. aastaks tehtud mitmeid täiendusi, millest arengukava elluviimisel ka lähtutakse.

2020. aasta oli Pärnumaa turismisektorile

väga keeruline. Aasta algus töötas tulla eelmisest rekordaastast veelgi parem, kuid koroonakriis pööras sarnaselt muule maailmale kogu Eesti turismisektori pea peale. Sisuliselt suleti reisimine päevapealt ning see ei jätnud turismisektorile kohanemiseks mingit aega.

Selle tulemusena vähenes Pärnumaa majutusettevõtetes veedetud ööde koguarv 37,6%. Välituristide ööbimiste arv vähenes võrreldes 2019. aastaga 66,1%. Tänu heale suvehooajale, kus siseturism püstitas rekordeid, suurenes siseturistide ööbimiste arv 0,7%. **Muutus tarbijate käitumine, kus broneeringuid hakati tegema viimasel hetkel.** See tegi keeruliseks ressursi planeerimise ning sama mahu teenindamiseks kulus rohkem tööaega. Fakt on see, et siseturist ööbib keskmiselt sihtkohas vähem kui väliturist ning jätab seeläbi ka sihtkohta vähem raha. 2020. aastal ööbis siseturist sihtkohas keskmiselt 1,7 ööd, väliturist 2,32 ööd. Ära jäid mitmed suvised suurüritused (Hansapäevad, Grillfest jt).

Vaatamata keerulisele aastale jätkati aktiivselt Pärnumaa turundamist läbi erinevate kampaaniate ja teemanädalate. Avati mitmeid uusi või renoveeritud atraktsioone. **Märgiliseks võib pidada seda, et Pärnumaa võttis teadlikult suuna jätkusuutlikuma turismimudeli suunas.**

2020. aastal liitus Pärnumaa Green Destination võrgustikuga ning valiti esimesel aastal kohe maailma TOP 100 jätkusuutlikuma sihtkoha hulka. Kõrvaltegevusena võeti eestvedaja roll selles, et Pärnumaa turismisektoris suureneks Rohelise Võtme omanike arv. Tegemist on tuntud rohemärgisega, millega saavad liituda majutusettevõtted, atraktsioonid ning konverentsikeskused.

Aasta lõpus liideti Pärnumaa Arenduskeskuse ja Pärnu Linnavalitsuse turismitegevused. 2021. aastast hakkab kogu Pärnumaa turismiarendusega tegelema Pärnu Linnavalitsus.

Sellest tulenevad ka Pärnumaa arengustrateegia tegevuskava muudatusettepanekud. Aasta lõpus suleti Uus tänav 4 ruumides tegutsenud maakondlik turismiinfopunkt ning turismiinfo jagamise fookus koondub rohkem digilahendustele. **Aasta lõpus hakati koostama uut turismistrateegiat aastani 2025.**

Pärnumaa strateegiliste väljakutsete seas on olulisel kohal **maakondliku identiteedi hoidmine, tugevad KOVid ja koostöö**. Maakondliku identiteedi teadvustamise ja ühiste väärtuste hoidmisesse ja arendamisse peavad panustama kõik koostööorganisatsioonid, kohalikud omavalitsused (KOV-id) ja riigiasutused. Koostööorganisatsioonide võimestamine (sh säilimine) sõltub üldjuhul poliitilisest tahtest ja otsustest. Vajalik on maakondlike organisatsioonide - Pärnumaa Omavalitsuste Liit (POL) ja Sihtasutus Pärnumaa Arenduskeskus (SAPA) - tegevuste ja ülesannete analüüs ja vajadusel reorganiseerimine. Nimetatud vajadusi arutati 2019. aasta POL-i kevadseminaril. Eelneva analüüsi koostas OÜ Geomeedia, mille kokkuvõttes viidati ka selgust vajavatele küsimustele.

Mitmed kolmandas läbimurdesuunas märgitud tegevused on kajastatud ka teistes arengusuundades ning ülevaade selles osas on leitav tegevussuundade „Turism- ja puhkemajandus“ ja „Tehniline taristu ja ühistransport“ seire osas. Eelkõige puudutab see turism-kultuur ja turvaline maakond (teed, liiklus, taristu) valdkonda.

Kultuuri-, sotsiaal- ja haridusvaldkonna tegevused (sh noorsootöö ja avatud noortekeskused), mis eeldavad maakondlikku koordineerimist või koostööd on üldjuhul ära jäänud tööjõu ressursi puuduse tõttu. **Vajalik on KOV-ide ülese ehk maakonna tasandi spetsialisti töökoht**, kelle ülesannete hulka kuuluvad haridusvaldkonna tegevused (sh noortekeskuste ja noorsootöötajatega) ja olümpiaadide/viktoriinidega tegelemine ning osaliselt ka sotsiaalvaldkond. Eelpool nimetatud valdkondades on traditsioonilised tegevused jätkunud ning maakonnas on väga aktiivne ja erinevaid võimalusi pakkuv kultuuri- ja hariduselu, kuid eesmärgistatud, kindlatel väärtustel põhinev (turvalisus, digitaalsus, säästlikkus vms) sihipärane areng puudub. Ideaalne variant on eraldi sotsiaalspetsialisti, haridusspetsialisti ja kultuurispetsialisti töökoha loomine.

Vajalik on läbimurdesuuna tegevuskavas olevate eesmärkide (3.5. ja 3.7.) mõõdikute ja alategevuste sõnastuse ülevaatamine ning muutmine, teiste läbimurdesuuna eesmärkide osas täiendada või muuta tegevuskava vastavalt omavalitsuste, partnerite ja arengustrateegia seire koostajate kokkuleppele.

Seoses 2020. aastal maailma tabanud COVID-iga ning sellest tulenevalt eriolukorra ja piirangute kehtestamisega jäid ära, lükati edasi või toimusid teisel viisil väga mitmed sündmused (nt Pärnumaa laulupidu, erinevad žanripäevad, mitmed festivalid, võistlused ning tunnustussündmused) ja tegevused. Inimesed kohanesid kiiresti ning olid valmis uusi väljakutseid vastu võtma. Koolid toimisid distantsõppel, koosolekud erinevates e-keskkondades, mitmed sündmused lükati edasi või viidi läbi tavapäratul viisil (õues, internetis, jne).

Võimaluste piires kohanesid ka ettevõtjad ning teenuseid pakuti järjest enam veebivahendusel, avati mitmeid uusi veebipoode ning kaup liikus uksest-ukseni või pakiautomaati. Kahjuks mitmed ettevõtted lõpetasid tegevuse, inimesi koondati ning suhted jahenesid, mis loob vaimseid ja sotsiaalseid pingeid. Valdkonniti koostöö erinevate asutuste vahel pigem suurenes ning oldi avatumad teineteist aitama ja toetama. Kodanikuühendused aktiveerusid ning paljud inimesed läksid vabatahtlikult appi naabritele, hoolekandeesutustesse ja teistesse organisatsioonidesse, kus panustati eriolukorra lahendamisse.

Üldjoontes sai maakond hästi hakkama, oldi uuendustele avatud ja valmis kiirelt kohanema.

Arengustrateegia kolmanda suuna tegevuskava täiendamisse andis ettepanekuid enamus maakonna omavalitsusi ja mitmed partnerid, mis näitab, et omavalitsused väärtustavad arengustrateegiat tervikuna ning inimvara säilimine ja kogukonna elukorraldus on olulisel kohal.

Tehnilise taristu ja ühistranspordi läbimurdesuunal oli 2020. aastal jätkuvalt fookuses ettevalmistustöö kiirete ühenduste rajamiseks. **Koostamisel on Rail Balticu põhiprojekt.** Pärnu reisiterminali ehitusprojekt valmib 2021. aasta märtsis. Käib Pärnu kaubaterminali ja infrastruktuuri hoolduskeskuse projekteerimine. Pärnumaale on kavandamisel 5 kohalikku peatust. Viidi läbi uuring „Rail Balticu arengukoridor. Regionaalrongide kohalikud peatused, nende juurdepääsetavus ja ohutus.“ 19.05.20 tühistas Riigikohus Pärnu maakonnaplaneeringu trassilõikude 3A, 4A ja 4H osas, kokku ca 45 km ulatuses. Rahandusministeerium on tänaseks uuendanud maakonnaplaneeringu RB trassiasukoha määramise menetluse. Rail Balticu ehituse kiirendamise vajadus kajastub prioriteedina 2021. a jaanuaris sõlmitud uues koalitsioonilepingus.

Via Baltical kavandatavad 2+2 lõigud said kinnituse nii 9.01.20 kui 10.12.20 Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud riigiteede teehoiukavas 2021-2030. Pärnu-Uulu 2+2 lõigu projekt on valmis, ehitushankeni loodetakse jõuda 2021 suvel. Pärnu-Sauga 2+2 lõigu projekteerimistingimused kehtestati 2020.a lõpus, ehitus on planeeritud aastasse 2022. Alustati ettevalmistustöödega uue silla ehituseks üle Pärnu jõe Sindi-Paikuse ja Tammiste vahel tulevasel Via Baltica suurel ümbersõidul.

02.07.20 **sõlmiti Pärnu lennujaama lennuliiklusala rekonstrueerimise** ehitusleping maksumusega 13,9 milj eurot. Esialgse plaani kohaselt lõpevad tööd 2021. a augustis. Tööde käigus rekonstrueeritakse lennurada pikkusega 1970x30 m, laiendatakse ruleerimisteed, rekonstrueeritakse õhusõidukite perroon, paigaldatakse automaatne ilmastiku seiresüsteem, uuendatakse lennuvälja tuledesüsteem ning ehitatakse uus hoolde- ja päästetehnika angaar. Valmis Pärnu terminalihoone rekonstrueerimise projekt.

Pärnumaa olulisemate sildade osas toimus 2020.a **Pärnu uue silla arhitektuurikonkurss.** Eelprojekt peaks valmima 2021. a kevadeks ja ehitus on kavandatud 2021-2023. Via Baltica suure ümbersõidu sild on plaanis rajada perioodil 2025-2027, eelprojekt koostatakse aastatel 2021-2023.

Tulemuslikult töötab Pärnumaa Ühistranspordikeskus. Mitmed 2020. aastaks püstitatud eesmärgid on täidetud. Edukalt toimib ühtne pileti- ja infosüsteem, valminud on 7 regionaalset bussiterminali. 1. juunist 2020 käivitati sotsiaaltranspordi uus süsteem. See on ühtlasi ESF poolt 1,923 milj euro ulatuses toetatud pilootprojekt. Viidi läbi vastavad hanked, sõlmiti halduslepingud KOV-dega, osteti 6 erisõidukit, leiti vedaja. PÜTK-i koosseisus loodi tellimuskeskus. Kihnu ja Munalau vahelise ühenduse pidamiseks korraldati uus riigihange ja sõlmiti ATL perioodiks 01.10.2020-30.09.2025.

Valmis Varbla puhkeküla sadam. Sadama ja muuli rajamiseks saadi 1,4 milj eurot toetust Eesti-Läti piiriülesest programmist. Põhjalikult uuendati Värati (Meremaa) väikelaevasadam endise Värati kalasadama kohal.

Tulevast energiapuudulikkust ja uusi arenguvõimalusi tagab maakonnale Harku-Lihula-Sindi 330/110 kV ja Kilingi-Nõmme-Riga TEC 2 330 kV kõrgepingeliinide väljaehitamine, mille aluseks on varem kehtestatud maakonnaplaneeringud. Eleringi plaanide kohaselt valmivad mõlemad liinid aastal 2021. Projekti realiseeritakse EL 65% kaasabirahastusel. Tulevikuvaates on olulised mitmed suured tuuleenergeetika objektid (Tootsi tuulepark). Jätkuvalt on vähese keskkonnamõjuga energiavarustus Pärnumaal perspektiivne ja seda tuleb arvestada tegevuskavas. Tähelepanuväärselt on maakonnas edasi arenenud päikeseenergia kasutuselevõtt.

Jätkus Pärnu **siseturvalisuse ühishoone** ehitus. Hoones on suletud netopinda 13 000 ruutmeetrit. Projekti kogueelarve on 24,5 miljonit eurot. Ehitis valmib 2021.a kevadel.

Kestab **kvaliteetse elukeskkonna loomine ja korrastamine**. Lammutati tühjalt seisnud, lagunenenud ja kasutuseeta hooneid. Siin on positiivseks eeskujuks oma läbimõeldud tegevusega Tori Vallavalitsus. „Hea avaliku ruumi“ jätkuprogrammi raames viidi läbi konkurss Lihula peatänava kujundamiseks. Võidutöö kuulutati välja 14.02.20. 4.12.20 algatas Tori Vallavalitsus sama programmi raames Sindi keskväljaku arhitektuurivõistluse.

Pärnu jõega seonduv teemapüstitus on jätkuvalt aktuaalne. Viidi läbi Pärnu jõe kasutusvõimalustega ning jõe transpordi ja liikuvusega seotud uuringud. Valmistati ette jõega seonduva maakonnaplaneeringu algatamist. 15.01.21 algatati Vabariigi Valitsuse korraldusega nr 15 Pärnu maakonna teemaplaneering „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“. See on esimene maakonnaplaneeringu teemaplaneering Eestis pärast maavalitsuste reorganiseerimist. Planeeringuprotsessi koordineerib RAM REHO. Planeering koostatakse kolme aasta jooksul, selle orienteeruv maksumus on 105 000 eurot. Vastavad kulud kavandatakse RAM eelarvesse.

Detailsem seireülevaade on toodud aruande lisas 1 ja strateegia täiendatud tegevuskava 2020-2024 lisas 2.